

Doc. Dr. Jaromír Šámal, Praha:

KLAPÁLKOVA SBÍRKA JEPIC (EPHEMEROIDEA) V NÁRODNÍM MUSEU V PRAZE.

KLAPÁLEK'S COLLECTION OF THE MAY-FLIES (EPHEMEROIDĚA) IN THE NATIONAL MUSEUM, PRAHA, CZECHOSLOVAKIA.

Po smrti profesora Františka Klapálka stala se dědičkou vědecké pozůstatosti Českosl. Společnost Entomologická, jejíž byl zvěčnělý zakladatelem a prvním předsedou. Po desíti létech odkoupilo jeho jedinečné sbírky hmyzu Národní museum a uložilo je ve svých sbírkách. V těchto jest jednou z nejpozoruhodnějších Klapálkova kolekce jepic (Ephemeroidea).

Tato sbírka obsahuje pět krabic o rozměrech 45×31 cm, ve kterých se nalézá ve vzorném pořádku asi 483 exemplářů jepic, zařazených do 21 rodů a 68 druhů.

Studujeme-li a prohlížíme podrobněji sbírku, která má pro nás velikou cenu, můžeme si tak učiniti názor o tom, jakým Klapálek byl a jakým způsobem při svých pracích postupoval.

Z dat jednotlivých sběrů poznáváme, že Klapálek hned po absolvování university, na počátku své vědecké, publikační činnosti si oblíbil studium vodního hmyzu. Začal podrobným studiem morfologie a oekologie chrostíků, při tom však se nespecialisoval úzce pouze v této ohromné, tenkrát tak málo známé skupině, jak by bylo přirozené a jak by se bylo stalo u většiny pracovníků, nýbrž současně sbíral a studoval i ostatní skupiny vodního hmyzu, — pošvatky a jepice. Sbíral, pečlivě materiál určoval, preparoval a zakládal s obdivuhodnou přesností vzorné sbírky, aby pak v příhodné době mohl se celé určité skupině věnovati a ji monograficky zpracovati. Odtud ta veliká přesnost všech Klapálkových prací a monografií. Všechny tyto práce byly publikovány po dlouholetém studiu, pozorování a sbírání.

Materiál ve sbírce obsažený, pochází většinou z Čech, — z míst, kde Klapálek působil jako učitel (Třeboň, Praha), neb kam konal exkurse (Šumava, Krkonoše atd.). Sbírká jest tak podrobná, že skýtá nám obraz jepičí fauny české jak nížinné, tak horské. Nejhlavnější lokality jsou: Třeboň, Libice, Jarov, Poděbrady, Písek, Jičín, Neratovice, Radotín, Krč, Hvězda, Štvanice, Jáchymov, Eisenstein a jiné.

Dále zde nalézáme materiál, který Klapálek nasbíral na svých cestách, — hlavně jmenuji Sarajevo, Záhřeb a Lublaň (1899). Jsou tu sběry cizích sběratelů z lokalit: Bucearesti (A. L. Montandon), Admont—Steiermark (Strobl), ba i několik málo exemplářů z Jávy a Morey. Hlavní význam však mají sběry české.

Velmi zajímavé jsou Klapálkovy nálezy na Štvanici, tedy v samém středu Prahy, a sběry dra. Kličky z Karlova (z vojenské nemocnice, která bývala umístěna v budovách dnešní kliniky prof. Haškovce), které nám ukazují jepičí faunu vltavskou.

Třetí zajímavou skupinou jsou pak nečetné jepice jednak z krajin dnešní naší Podkarpatské Rusi, jednak z krajin jí přilehlých. Lokality jsou: Chomiak,

Worochta, Jablonica za Tartarówem — tedy místa, ležící těsně vedle hranic Podkarp. Rusi. Jsou to jediné sběry z těchto končin. Z Moravy mimo jedinou lokalitu (Hodonín — Dr. Zavřel) není jiných, ze Slezska rovněž ne. Něco málo exemplářů pochází z Klapáلكovy exkurse na Tatry.

Nejstarší sběry jsou z let 1882—1886, tedy z dob, kdy Klapálek byl zabrán studiem chrostíků («Metamorfosa chrostíků» v Archivu pro přírod. výzkum Čech 1889—1895), nejmladší pak z posledních let před jeho smrtí (1817).

Sbírka rovněž obsahuje několik typů, Klapáلكem nijak neoznačených, podle nichž popsal nové druhy jepic: *Ephemerella major* Klp. (I ♂ Stolac, leg. Winneguth), *Rhithrogena vulpecula* Klp. (Lublaň, Zidan most), *Rhith. brenneriana* Klp. (Brennerská silnice, leg. Dr. Kempny) a *Ecdyurus flavimanus* Klp. (Esdweis u Cmuntu). Viz Časopis čes. spol. entomolog. r. II., 1905, p. 75—79.

Na podkladě této sbírky Klapálek zajisté zpracoval i svoji výbornou, od dob Eatonových jedinou a dodnes užívanou určovací příručku středoevropských jepic, publikovanou v Brauerově »Süsswasserfauna Deutschlands« v r. 1909.

RESUMÉ.

The collections of the deceased professor Klapálek are now deposited in the Entomological Departement of the National Museum. The most interesting in these collections is the small collection of the Ephemeridae. In five boxes (45 × 31 cm.) we find 483 exemplars of the May-flies in 21 genera and 68 species.

All this material was collected during the Klapálek's life. Klapálek as perfect collector collected everywhere: in the country of the big fish-ponds (in the South of Bohemia — city Třeboň) where he was professor, or in the mountains (Krkonoše—Riesengebirge, Šumava—Böhmerwald). Very interesting are the species collected in the middle of Praha, on the islands of the river Vltava. But we find here too some exemplars from Tatra, some others from the country which is today called Subcarpathian Russia, from Rumania, Styria, Java and Morea.

There are also four types here: *Ephemerella major*, *Rhithrogena vulpecula*, *Rhith. brenneriana*, *Ecdyurus flavimanus*.

This collection served certainly to Klapálek as a material to his determining-manual of the May-flies, which is published on the Brauer's »Süsswasser-fauna Deutschlands« 1909.